

Droogte blijft doorwerken, ook als het weer nat is

Wim Veraghtert (Natuurpunt Studie)

22 mei 2025

Foto Luc Lannoo

De aanhoudende droogte laat zijn sporen na: planten lijden en eerdere droogtes (2018-2019) toonden al aan hoe plantengemeenschappen kunnen veranderen. Ondergrondse effecten zijn minder zichtbaar, maar Nederlands onderzoek wijst uit dat droogte de cruciale bacterie- en schimmelmilieus in de bodem sterk beïnvloedt. Zelfs na herstel van de vochtigheid blijven deze verstoringen bestaan, wat aantoont dat droogte een blijvende impact heeft op de bodem.

Planten in stress: overlevingsmodus en groeivertraging

Wie nu rondkijkt in de natuur, kan het met eigen ogen vaststellen. Op heel wat plaatsen laten planten zoals rode klaver en smalle weegbree hun bladeren hangen. Planten belanden in een stresssituatie, waardoor ze in overlevingsmodus gaan. Daarbij valt de groei stil, nemen ze minder voedingsstoffen op en kunnen processen zoals nectarproductie verstoord worden.

Extreme zomers leiden tot achteruitgang van zeldzame plantensoorten

Droogte zorgde er ook voor dat sommige planten gewoon verdwijnen: uit een grote Nederlandse analyse blijkt dat de extreme zomers geleid hebben tot de achteruitgang van zeldzame plantensoorten in natuurgebieden. In 239 proefvlakken ging de bedekking van bijzondere en habitat-typische plantensoorten met zo'n 20% achteruit. Vooral natte heide kwam als kwetsbaar natuurtype uit de analyse. Onder de plantensoorten bestaat er dus een grote variatie in tussen droogteresistentie. In graslanden en bermen is kropbaar een grassoort die goed bestand is tegen droogte. Tijdens droge periodes nemen planten minder voedingsstoffen op (terwijl milieuverstoringen zoals stikstofdepositie niet stilvallen). Wanneer het dan nadien weer regent, kunnen sommige planten zoals kropbaar, sterk profiteren van de opgehoopte voedingsstoffen in de bodem.

Bacteriën minder bestand tegen droogte dan schimmels

Wat er zich in de bodem afspeelt, is moeilijker waar te nemen. Nochtans zitten in die bodem microbiële gemeenschappen die essentieel zijn voor het overleven van plantengemeenschappen. Het gaat dan zowel over schimmels als bacteriën. Opnieuw Nederlandse onderzoekers toonden aan dat beide groepen anders reageren op droogte. Bacteriën zijn minder goed bestand tegen droogte dan schimmels.

Matige droogte kan positieve effecten hebben, ernstige droogte negatieve

Droogte kan, vanuit plantenoogpunt, zowel voor positieve als negatieve effecten zorgen. Zo kunnen ziekteverwekkende pathogenen achteruitgaan in droge omstandigheden, terwijl mycorrhizaschimmels (die planten helpen groeien) relatief talrijker worden. Via de symbiose die ze met schimmels aangaan, kunnen planten in droge periodes toch nog aan extra water geraken. Een matige droogte zou zo een positief effect op planten kunnen hebben. Maar bij aanhoudende, ernstige droogte gaat plantenweefsel net afsterven en worden planten minder weerbaarder tegen pathogenen. Bovendien zijn ze dan niet meer in staat om koolstof door te sluizen naar de mycorrhizaschimmels, waardoor die relatie verstoord wordt.

Droogte beïnvloedt koolstofopslag in de bodem

Zo heeft droogte ook een impact op o.a. koolstofopslag in de bodem. In Nederlandse heidegebieden werd gemeten dat bij droogte er minder koolstof wordt opgeslagen in de bodem onder grassen en oude struikheidevegetaties, maar die afname werd niet vastgesteld in jonge heidevegetaties. De wetenschappers stellen vast dat dus ook het beheer een impact kan hebben.

Droogte-effecten zijn langdurig en niet direct hersteld

Eén van de meest verontrustende resultaten van de Nederlandse onderzoeken is de langdurigheid van de droogte-effecten. Ook wanneer er nadien een natte periode aanbreekt, is er geen herstel van de bacteriële en schimmelmilieus naar de oorspronkelijke situatie. Het Nederlandse onderzoek naar heide- en graslanden loopt intussen twintig jaar: daaruit blijkt op welke termijnen de droogte-effecten meetbaar zijn. Vooral de bacteriële gemeenschappen blijken sterk veranderd. Droogte laat dus een stempel achter in de bodem, die op zijn beurt een invloed heeft op de weerbaarheid van vegetaties voor toekomstige verstoringen. Dat we nu dus weer een droogteperiode van enkele maanden doormaken, heeft dus sowieso gevolgen op de lange termijn.

Bron: <https://www.natuurpunt.be/nieuws/droogte-blijft-doorwerken-ook-als-het-weer-nat-is>